

Sygn. akt III AUa 170/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia SA Jolanta Hawryszko
Sędziowie:	Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk (spr.) Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 września 2019 r. w S.

sprawy G. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 28 lutego 2019 r., sygn. akt VI U 73/19

oddala apelację.

Romana Mrotek	SSA Jolanta Hawryszko	Gabriela Horodnicka-Stelmaszczuk
---------------	-----------------------	----------------------------------

Sygn. akt III AUa 170/19

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. decyzją z dnia 5 grudnia 2018 roku odmówił G. W. prawa do emerytury pomostowej. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie udowodnił okresu pracy w szczególnych warunkach wynoszącego co najmniej 15 lat oraz po dniu 31 grudnia 2008 roku nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Do stażu pracy w szczególnych warunkach organ rentowy zaliczył ubezpieczonemu okres 11 lat i 3 miesięcy (zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924) – zwaną ustawą o emeryturach pomostowych. Nie zaliczył natomiast

okresu zatrudnienia od 17.11.1980 roku do 16.02.1992 roku, ponieważ pracodawca nie potwierdza, aby w tym okresie ubezpieczony wykonywał prace wymienione w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Z powyższą decyzją nie zgodził się ubezpieczony G. W., który w odwołaniu wniósł o jej zmianę i przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej oraz obciążenie organu kosztami postępowania. W uzasadnieniu swojego stanowiska ubezpieczony wskazał, że w warunkach szczególnych pracował w (...) w S. w okresie od 27 listopada 1980 roku do 17 lutego 1992 roku na stanowisku rybaka morskiego. Wraz ze wzrostem kwalifikacji i doświadczenia obejmował stopniowo wyższe stanowiska, które jednak nie zmieniało charakteru jego pracy, gdyż w dalszym ciągu wykonywał on pracę rybaka na pokładzie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał argumentację zawartą w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 lutego 2019 r. oddalił odwołanie.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych:

G. W. urodził się (...). W dniu 5 listopada 2018 roku ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę pomostową. W dacie złożenia tego wniosku G. W. nie pozostawał w stosunku pracy. W okresie od 17 listopada 1980 roku do 29 kwietnia 1992 roku ubezpieczony zatrudniony był w Przedsiębiorstwie (...) w S. kolejno jako:

- młodszy rybak przetwórstwa od 17 listopada 1980 roku, rybak przetwórstwa,
- operator fabrycznej mączki rybnej od 3 grudnia 1982 roku
- ślusarz maszyn przetwórstwa od 23 sierpnia 1988 roku
- starszy rybak przetwórstwa od 1 stycznia 1992 roku do 16 lutego 1992 roku.

Od 17 lutego 1992 roku do 29 kwietnia 1992 roku ubezpieczony przebywał na urlopie bezpłatnym. Jako młodszy rybak przetwórstwa, rybak przetwórstwa i starszy rybak przetwórstwa ubezpieczony pracował w przetwórni pod pokładem. Sporadycznie ubezpieczony również wykonywał pracę na pokładzie wsypując ryby do zbiorników, zwijając czy też naprawiając sieci. Ubezpieczony w przetwórni, która mieściła się pod pokładem obrabiał ryby.

Sąd Okręgowy ustalił, że od 3 grudnia 1982 roku ubezpieczony pracował jako operator fabrycznej mączki rybnej. Do obowiązków ubezpieczonego należało przygotowanie maszyny do produkcji, jej obsługa, pakowanie mączki w worki, układanie worków. Ubezpieczony w tym okresie pracował głównie jako operator fabrycznej mączki rybnej, która mieściła się pod pokładem i podlegał służbowo starszemu oficerowi mechanikowi i technologowi należąc do załogi technicznej statku.

Od 23 sierpnia 1988 roku G. W. był zatrudniony jako ślusarz maszyn przetwórczych i wykonywał wszystkie czynności konserwatorskie i naprawcze maszyn. Jako ślusarz maszyn przetwórczych ubezpieczony podlegał służbowo oficerowi maszyn przetwórczych oraz starszemu mechanikowi. Niezależnie od tych zajęć jeżeli nie trwała produkcja mączki rybnej, ubezpieczony, podobnie, jak pozostali członkowie załogi schodził do pracy w przetwórni (przetwórnia mieściła się pod pokładem). W przetwórni mieściły się maszyny do ryby, taśmy – tam cięto ryby. Pracodawca wystawił ubezpieczonemu G. W. w dniu 4 maja 1992 roku dwa świadectwa pracy:

- jedno ogólne, w którym stwierdził, że ubezpieczony G. W. był zatrudniony w Przedsiębiorstwie (...) w okresie od 17.11.1980 r. do 29.04.1992 r. i zajmował stanowiska: młodszego rybaka przetwórstwa, rybaka przetwórstwa, ślusarza maszyn przetwórczych, operatora (...), a ostatnio starszego rybaka przetwórstwa;

- drugie świadectwo wykonywania pracy w warunkach szczególnych, w którym potwierdził, że ubezpieczony w okresie od 17.11.1980 r do 29.04.1992 r. wykonywał prace rybaków morskich na stanowisku: młodszy rybak przetwórstwa, rybak przetwórstwa, ślusarz maszyn przetwórczych, operator (...), starszy rybak przetwórstwa wymienione w wykazie B dziale IV poz. 4 pkt 17,16,19,15 wykazu stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 24 Ministra Kierownika UGM z dnia 15.08.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu gospodarki morskiej. Ubezpieczony legitymuje się stażem 40 lat i 21 dni, natomiast staż pracy w warunkach szczególnych wynosi 11 lat i 3 miesiące (zgodnie z art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych).

Sąd Okręgowy mając na uwadze wynik powyższego postępowania dowodowego uznał odwołanie za nieuzasadnione.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Zgodnie z art. 49 powołanej ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która:

- 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
- 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Z kolei w art. 8 ustawy pomostowej wskazano, że pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- 1) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn;
- 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat.

W art. 3 ustawy wskazano, że prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami

wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy. Prace o szczególnym charakterze są to natomiast prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy (art. 3 ust 3). Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace, o których mowa w ust. 1 lub 3 w pełnym wymiarze czasu pracy (art. 3 ust. 4 i 5). Za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się także ubezpieczonych z tytułu działalności twórczej lub artystycznej tancerzy zawodowych, wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy prace związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym (art. 3 ust. 6) a za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 3 ust. 7).

Sąd Okręgowy podniósł, że w niniejszej sprawie bezspornym pozostawało, iż wnioskodawca G. W. osiągnął wiek emerytalny uprawniający go do skorzystania z prawa do emerytury pomostowej, nie pozostaje w stosunku pracy, oraz posiada okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat. Przedmiot sporu w niniejszej sprawie sprowadzał się do tego, czy ubezpieczony w okresie od 17 listopada 1980 roku do 16 lutego 1992 roku wykonywał prace rybaka morskiego w rozumieniu art. 8 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych. Organ rentowy odmówił ubezpieczonemu zaliczenia spornego okresu zatrudnienia jako okresu pracy w warunkach szczególnych w charakterze rybaka morskiego, wskazując, że za okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. ubezpieczony powinien przedłożyć wystawione przez pracodawcę zaświadczenie - o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych - potwierdzające okresy pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3. Zdaniem organu rentowego skoro ubezpieczony nie przedłożył przedmiotowego zaświadczenia, nie można było uznać, iż ubezpieczony wykazał w postępowaniu przed organem rentowym, iż w spornym okresie wykonywał pracę w warunkach szczególnych wymienioną w pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Sąd Okręgowy podniósł, że w celu uzyskania emerytury pomostowej okresy pracy w warunkach szczególnych przypadające przed dniem 1 stycznia 2009 r. powinny zostać udokumentowane zaświadczeniem o okresach pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3, wystawionym przez pracodawcę, jednakże wystawienie przez pracodawcę zaświadczenia o którym mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych, jest tylko oświadczeniem wiedzy, a nie oświadczeniem woli. Jego wystawienie albo niewystawienie przez pracodawcę nie wywołuje zatem skutków materialnoprawnych. Zaświadczenie to jest jedynie dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.), wydawanym dla celów dowodowych, a okoliczności w tym dokumencie potwierdzone przez pracodawcę podlegają weryfikacji zarówno w postępowaniu sądowym, jak i w postępowaniu przed organem rentowym. Na okoliczność charakteru zatrudnienia wnioskodawcy w spornym okresie Sąd meriti przeprowadził dowód z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy z okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w S., świadectw pracy wystawionych przez pracodawcę oraz z wyjaśnień ubezpieczonego. Autentyczność dokumentów nie była przez strony kwestionowana i nie budziła wątpliwości Sądu. Zostały one sporządzone w sposób zgodny z przepisami prawa, przez uprawnione do tego osoby, w ramach ich kompetencji oraz w sposób rzetelny, stąd też Sąd ocenił je jako wiarygodne. Prymat wiarygodności Sąd Okręgowy przyznał dokumentacji z akt osobowych ubezpieczonego oraz korespondującym z dokumentami wyjaśnieniom ubezpieczonego.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji, znajdujące się w aktach osobowych skarżącego dokumenty, jak również zeznania ubezpieczonego nie pozwoliły na ustalenie, iż w trakcie zatrudnienia w Przedsiębiorstwie (...) w S. ubezpieczony świadczył pracę w warunkach w szczególnych bądź w szczególnym charakterze tj. prace rybaków morskich - prace określone jako prace w szczególnych warunkach według załącznika 1 poz. 22 do ustawy o emeryturach pomostowych. Jak wynika z ustaleń tego Sądu, ubezpieczony nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu przez okres 10 lat

pracy rybaka morskiego w służbie pokładowej. Z dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych wynika, że ubezpieczony w dniu 17 listopada 1980 roku zawarł umowę o pracę z Przedsiębiorstwem (...) w S. na czas nieokreślony na stanowisku młodszego rybaka przetwórstwa. Jednakże już z następných dokumentów znajdujących się w jego aktach osobowych wynika, że ubezpieczony od dnia 3 grudnia 1982 roku przyjął obowiązki operatora fabrycznej mączki rybnej. Tę pracę wykonywał on w pomieszczeniu pod pokładem, gdzie znajdowała się maszyna do wytwarzania mączki rybnej. Ubezpieczony już od 3 grudnia 1982 roku przejął faktycznie obowiązki operatora fabrycznej mączki rybnej, choć dopiero w dniu 7 marca 1984 roku jego pracodawca oficjalnie zmienił mu stanowisko na operatora fabrycznej mączki rybnej, na którym to stanowisku pracował co najmniej do 22 sierpnia 1988 roku. Po tej dacie pojawia się w aktach osobowych ubezpieczonego G. W. dokument „zmiana umowy o pracę” datowany na 11 października 1988 roku, z którego wynika, że pracodawca z dniem 23 października 1988 roku zaproponował ubezpieczonemu obowiązki ślusarza maszyn przetwórstwa. Z dokumentu datowanego na dzień 06 września 1991 roku „wypowiedzenie warunków pracy lub płacy wynika, że pracodawca wypowiedział ubezpieczonemu umowę o pracę w części dotyczącej płacy i pracy ze stanowiska operatora fabrycznej mączki rybnej od dnia 1 stycznia 1992 roku i zaproponował stanowisko starszego rybaka przetwórstwa.

Zdaniem Sądu Okręgowego, analiza tych dokumentów wskazuje na to, że ubezpieczony wykonywał prace rybaka morskiego na stanowisku młodszego rybaka przetwórstwa jedynie od 17 listopada 1980 roku do 2 grudnia 1982 roku i na stanowisku starszego rybaka przetwórstwa od 1 stycznia 1992 roku do 29 kwietnia 1992 roku (niecałe 2,5 roku). Natomiast w pozostałym okresie pracy ubezpieczony pracował głównie jako operator fabrycznej mączki rybnej, a potem ślusarz maszyn przetwórstwa, zajmując się w pierwszej kolejności obsługą maszyny do prowadzenia prawidłowej produkcji mączki rybnej i remontami mączkarni i innych urządzeń oraz innymi pracami porządkowo – konserwacyjnymi. Ubezpieczony wykonując te prace operatora fabrycznej mączki rybnej i ślusarza należał do grupy pracowników służby maszyn i urządzeń przetwórczych podległych starszemu oficerowi mechanikowi i technologowi należąc do załogi technicznej statku, a potem jako ślusarz maszyn przetwórczych ubezpieczony podlegał służbowo oficerowi maszyn przetwórczych oraz starszemu mechanikowi. W okresach, gdy nie odbywała się produkcja mączki rybnej ubezpieczony wykonywał również prace rybaka przetwórstwa, która to praca odbywała się również pod pokładem. Analiza zarówno dokumentacji osobowej ubezpieczonego, jak też wyjaśnień samego ubezpieczonego pozwala na stwierdzenie, że ubezpieczony nie wykonywał w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy rybaka morskiego na pokładzie statku przeznaczanego do połowu ryb. Z wyjaśnień ubezpieczonego wynika, że wykonywał on różne prace zarówno na pokładzie, jak i pod pokładem, gdzie pracował jako operator fabrycznej mączki rybnej oraz ślusarz maszyn przetwórstwa i jak wyjaśnił ubezpieczony, jeżeli skończył swoją pracę przechodził do prac pod pokładem na przetwórni. Istotny w tej sprawie jest fakt, że ubezpieczony należał do załogi mechanicznej wraz z pracownikami maszynowni. Natomiast jego bezpośrednim przełożonym był oficer maszyn przetwórczych, technolog i starszy mechanik. Nie sposób zatem uznać, by ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę rybaka morskiego na pokładzie statku przeznaczanego do połowu ryb.

Sąd Okręgowy przy ustalaniu stażu pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych wziął przy tym pod uwagę, że aktualnie Sąd Najwyższy stoi na stanowisku, że wyłącznie członkom załogi statku rybackiego wykonującym prace w służbie pokładowej przysługuje prawo do emerytury pomostowych na podstawie art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z punktem 22 załącznika nr 1 do ustawy. Są to zaś wyłącznie prace wymagające stałego (w czasie wykonywania obowiązków służbowych) przebywania na pokładzie statku przeznaczanego do połowu ryb, bezpośrednio związane z połowem ryb. Prace pozostałych członków załogi, choćby w nazwie ich stanowiska znalazło się określenie „rybak morski”, którzy nie pracują w służbie pokładowej, mogą być natomiast uznane za pracę w szczególnych warunkach, jednakże jako „prace na statkach żeglugi morskiej wymienione w poz. 23 załącznika Nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych (wyrok SN z dnia 21 listopada 2016 r., II UK 403/1503/15, LEX nr 2182282).

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, iż przepisy uprawniające do emerytury w wieku obniżonym należy interpretować ściśle, bowiem nabycie prawa do takiej emerytury jest swoistym przywilejem i nie można stosować wykładni rozszerzającej powyższych przepisów, w tym także, jeżeli chodzi o rodzaj pracy i jej charakter czy też stanowisko pracy. Przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę

i konstrukcję podlegają bowiem wykładni ścisłej (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378/04, OSNP 2006/13-14/218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007/23-24/359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009/7-8/103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009/11-12/155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028).

Mając na uwadze wskazane okoliczności, w ocenie Sądu Okręgowego, ubezpieczony nie spełnił wszystkich warunków do uzyskania emerytury pomostowej.

Ubezpieczony nie legitymuje się bowiem wymaganym przepisem art. 49 w zw. z art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych stażem pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Z tej przyczyny Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się ubezpieczony, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych w zw. z pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy i błędne ustalenie stanu faktycznego.

Apelujący wniósł o zmianę wyroku w całości i uwzględnienie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka A. K., ul. (...), S. na okoliczność charakteru pracy świadczonej przez G. W.. Wniósł także o zmianę wyroku w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Skarżący podniósł, że ubezpieczony awansował na coraz wyższe stanowiska w strukturze zatrudnienia, a to wiązało się m.in. z dodatkowymi obowiązkami, które był obowiązany wykonywać. Pracując jako operator fabrycznej mączki rybnej, czy ślusarz maszyn przetwórstwa, ubezpieczony w istocie oprócz pracy rybaka, w czasie kiedy pozostali pracownicy nie musieli świadczyć pracy, wykonywał dodatkowe prace związane z tym stanowiskiem.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości, jako bezzasadnej. Wskazał, że podziela argumentację faktyczną i prawną Sądu pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zarzutów apelacyjnych, co do ustalonego stanu faktycznego, jak i przyjętej oceny prawnej, doprowadziła Sąd Apelacyjny do wniosku, że wyrok Sądu Okręgowego odpowiada prawu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji w niniejszej sprawie wyjaśnił wszystkie istotne okoliczności, przeprowadził wystarczające postępowanie dowodowe, dokonując przy tym prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o wszechstronną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w granicach swobodnej oceny dowodów, o której stanowi art. 233 § 1 k.p.c. Sąd orzekający wskazał w pisemnych motywach wyroku jaki stan faktyczny stał się podstawą rozstrzygnięcia oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu, stosując przy tym prawidłową wykładnię przepisów prawnych mających zastosowanie w niniejszej sprawie. Powyższe ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne.

W sprawie nie można zasadnie zarzucić, aby Sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania wszystkich dostępnych mu w sprawie dowodów. Zarzut apelacyjny odnoszący się do błędnego ustalenia stanu faktycznego stanowił jedynie polemikę, skoro skarżący nie wskazał jakie konkretne ustalenia okazały się w jego ocenie wadliwe i myląc ocenę pracy na stanowiskach operatora fabrycznej mączki rybnej, ślusarza maszyn przetwórstwa, rybaka przetwórstwa z pracą rybaka morskiego.

W niniejszej sprawie bezsporne pozostawało, że ubezpieczony ukończył 55 lat, legitymuje się okresem składkowym i nieskładkowych w wymiarze przekraczającym 25 lat oraz to, że po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w

warunkach szczególnych w rozumieniu art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd pierwszej instancji słusznie uznał na podstawie zebranych w sprawie dowodów, iż ubezpieczony nie wykazał co najmniej 10 letniego stażu pracy w warunkach szczególnych w charakterze rybaka morskiego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie można utożsamiać pracy rybaka morskiego z pracą na stanowiskach: młodszy rybak przetwórstwa, rybak przetwórstwa i starszy rybak przetwórstwa, ślusarz maszyn przetwórczych, gdyż nie były to prace rybaka realizowane na pokładzie.

Sporadycznie wykonywanie obowiązków na pokładzie, typowych dla pracy rybaka, jak wsypywanie ryb do zbiorników, zwijanie i naprawa sieci, nie oznacza spełnienia wymogu stałości świadczenia tego rodzaju obowiązków.

Nie można również utożsamiać pracy ubezpieczonego z wykonywaniem pracy rybaka morskiego tylko dlatego, że ubezpieczony pracował na statku rybackim i był członkiem załogi wpisanym na listę.

Należy podnieść, że warunki nabycia prawa do emerytury pomostowej określone w art. 4 art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1924) wskazują na wymóg okresu pracy w warunkach szczególnych co najmniej 15 lat. Kwalifikowanym, w stosunku do art. 4 ustawy, rozwiązaniem prawnym jest natomiast art. 8 cyt. ustawy, zgodnie z którym pracownicy wykonujący prace wymienione w punkcie 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, czyli prace nurka lub kesoniarza, prace w komorach hiperbarycznych, prace rybaków morskich i prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem, nabywają prawo do emerytury pomostowej - po spełnieniu warunków z art. 4 pkt 1, 4-7 ustawy - jeżeli osiągnęli wiek co najmniej 55 lat mężczyzna i posiadają okresy ww. pracy wynoszące co najmniej 10 lat. Prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 8 ustawy jest więc swoistym kolejnym uprzywilejowaniem w sytuacji już uprzywilejowanej w odniesieniu do uregulowań powszechnego systemu emerytalnego. Prawo to zatem winno być gwarantowane tylko tym pracownikom, którzy rzeczywiście wykonują opisany rodzaj prac, które to prace, sądząc po ich charakterystyce są wyjątkowo dotkliwe dla organizmu i nie sprzyjają zachowaniu sprawności. Znaczenie zapisu art. 8 w zw. z punktem 22 załącznika 1 do ustawy z 19.12.2008 r. nie budzi wątpliwości i wprost umożliwia ustalenie treści normy prawnej zawartej w tym przepisie, mianowicie prawo do emerytury pomostowej kwalifikowanej z uwagi na wiek i staż pracy w warunkach szczególnych przysługuje tylko pracownikowi, który wykonywał wyjątkowo uciążliwą pracę polegającą na zawodowym połowie ryb na morzu.

Ustawodawca celowo nie definiował stanowisk pracy, lecz położył nacisk na charakter wykonywanej pracy, którą określił bardziej lub mniej ogólnie, ale też zamieścił prace określone precyzyjnie. Nie sformułował również ustawowych definicji poszczególnych prac, co wydaje się oczywiste, bowiem w przypadku definiowania poszczególnych rodzajów prac, konieczne byłoby załączenie kolejnego wykazu, wyjaśniającego treść zapisów załączników, analogicznego do dotychczasowych wykazów resortowych. W ocenie Sądu odwoławczego, odstąpienie ustawodawcy od prawnego definiowania poszczególnych prac, w nawiązaniu do celu ustawy pozwala przyjąć, że prace te, jako pojęcia prawne powinny być interpretowane zgodnie ze wskazaniami wynikającymi z art. 3 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach pomostowych i nie mogą prowadzić do rozszerzenia kręgu beneficjentów poza ten, wyznaczony brzmieniem przepisów. W drodze interpretacji prawnych nie powinno zatem dochodzić do sytuacji, że beneficjentem ustawy zostaje pracownik niewykonyjący pracy oznaczonej w zamkniętym katalogu prac, kwalifikowanej jako wykonywana w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, lecz pracę zbliżoną rodzajowo.

Należy podnieść, że występujące początkowo rozbieżności w orzecznictwie sądowym w zakresie definiowania wykonywania pracy rybaków morskich, w ujęciu pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych wykonywania pracy rybaków morskich, zostały należy wyjaśnione wraz z podjęciem przez Sąd Najwyższy uchwały w powiększonym składzie 7 sędziów z dnia 17 września 2015 r., sygn. III UZP 7/15, opubl. w OSNP z 2016r., nr 6, poz. 73).

Sąd Najwyższy we wskazanej uchwale z dnia 17 września 2015 r., sygn. III UZP 7/15, podniósł, że zgodnie z art. 3 ust. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach uważa się pracowników wykonujących po dniu wejścia w życie ustawy, w pełnym wymiarze czasu pracy, prace, o których mowa w ust. 1 (czyli prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować

trwale uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku, których wykaz zawiera załącznik nr 1 do ustawy). Inaczej rzecz ujmując, pracownikiem zatrudnionym w szczególnych warunkach jest osoba wykonująca pracę rybaka morskiego w pełnym wymiarze czasu pracy. Ten warunek spełniają wyłącznie osoby zatrudnione na stanowiskach rybaków morskich zgodnie z obowiązującymi przepisami. Każdy pozostały członek załogi statku rybackiego, z uwagi na zakres przypisanych do jego stanowiska obowiązków, realnie nie może pracować w pełnym wymiarze czasu pracy jako rybak w służbie pokładowej. Wszystko to musi prowadzić do wniosku, że pracy rybaka morskiego dla celów emerytury pomostowej nie może wykonywać żaden inny członek załogi statku rybackiego niż osoba zajmująca stanowisko rybaka zgodnie z obowiązującymi przepisami. Również więc wykonywanie niektórych czynności na pokładzie przez marynarzy w służbie mechanicznej, elektrycznej itp. nie może być uznane za wykonywanie w pełnym wymiarze czasu pracy rybaka morskiego.

Stąd takim osobom nie przysługuje prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych, tzn. poza spełnieniem pozostałych warunków, w wieku 55 lat (gdy chodzi o mężczyzn) i po 10 latach wykonywania pracy rybaka morskiego. Mogą oni natomiast nabyć prawo do tej emerytury na podstawie art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych, tzn. po spełnieniu warunków tam przewidzianych, w tym po ukończeniu wieku 60 lat (odnośnie do mężczyzn) i wykonywaniu przez co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach, o której mowa w pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy, tj. pracy na statkach żeglugi morskiej. Nie budzi bowiem wątpliwości, że praca na statku rybackim jest pracą na statku żeglugi morskiej (por. art. 1 ust. 1 i art. 3 pkt 5 i 6 ustawy o pracy na morskich statkach handlowych). Każdy członek załogi statku rybackiego jest zatem osobą wykonującą pracę w szczególnych warunkach, o której mowa w pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. Wykonuje on bowiem w pełnym wymiarze czasu pracę na statkach żeglugi morskiej, niezależnie od tego, jakie czynności (przypisane do jakich stanowisk) faktycznie w tym czasie realizuje. Nie każda jednak osoba wykonująca pracę na statkach żeglugi morskiej może być wykonującą pracę rybaka morskiego w rozumieniu pkt 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych. W tym zbiorze mieszczą się bowiem jedynie osoby wykonujące te prace w pełnym wymiarze czasu, a takimi są wyłącznie rybacy morscy, czyli osoby zajmujące stanowiska rybackie zgodnie z obowiązującymi przepisami. Nie ma zatem możliwości, ażeby prawo do emerytury pomostowej na podstawie art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych nabył inny członek załogi statku rybackiego, choćby faktycznie w pewnym zakresie wykonywał czynności przypisane do stanowiska rybaka morskiego.

Należy podkreślić, że stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w uchwale z dnia 17 września 2015 r. III UZP 7/15 zostało potwierdzone w kolejnych orzeczeniach Sądu Najwyższego i sądów powszechnych (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2018 r., sygn. III UK 68/18, niepubl.; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 kwietnia 2016 r., sygn. III UK 103/15, OSNP 2017 nr 12, poz. 165; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. III UK 174/15, LEX nr 2086107; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2016 r., sygn. II UK 403/15, LEX nr 2182282; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 28 lipca 2016 r., sygn. III AUa 886/15, LEX nr 2138261).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w oparciu o zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy przyjąć należało, że ubezpieczony nie wykazał, aby spełnił przesłankę legitymowania się według stanu na dzień wejścia w życie ustawy pomostowej, tj. 1 stycznia 2009 roku, okresem co najmniej 10 lat pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 8 pkt 2 w zw. z art. 49 ustawy pomostowej. Brak jest bowiem podstaw do utożsamiania pracy ubezpieczonego, zasadniczo polegającej na przemysłowym przetwórstwie ryb, z pracą rybaka na pokładzie i połowem ryb. Tylko osoby, których podstawowym zadaniem jest służba pokładowa i łowienie ryb są narażone na stale niesprzyjające, a często ekstremalne warunki pogodowe, działanie morskiej wody oraz wysiłek fizyczny związany z pełnionymi czynnościami. Nie dotyczy to ślusarzy, czy mechaników, zajmujących się maszynami przetwórczymi i pozostałych osób zajmujących się pod podkładem przetwórstwem ryb. W ocenie Sądu Apelacyjnego ponieważ w przepisie mowa o wykonywaniu

pracy rybaka morskiego, a nie wykonywaniu pracy na jednostkach pływających w wielomiesięcznych rejsach jako członek załogi, to jednoznacznie z dyspozycji tej normy należy wyłączyć wszystkie inne rodzajowo prace.

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że nie można dowolnie przyjmować określonych rodzajów prac do kategorii prac wykonywanych w szczególnych warunkach i to tylko dlatego, że ubezpieczony rzeczywiście pracował na statku, tak jak rybacy morscy. Ubezpieczony, jako rybak przetwórstwa, czy ślusarz maszyn przetwórczych, miał określony zakres obowiązków, do których niewątpliwie nie należały tak uciążliwe prace rybaków, którzy zajmowali się łowieniem ryb, wyciąganiem sieci z rybami, czy pozostałymi czynnościami w ładowni, czy chłodni.

Twierdzenie ubezpieczonego, że w związku z awansem obowiązany był świadczyć dodatkowe prace, które odpowiadają pracy rybaka, nie znajduje żadnego potwierdzenia w oryginalnej dokumentacji źródłowej z okresu zatrudnienia, zgromadzonej w aktach osobowych. Zresztą, co zostało powyżej wyjaśnione, sporadyczne wykonywanie obowiązków na pokładzie nie oznacza pracy rybaka morskiego. Nie zmienia też okoliczności, że skoro ubezpieczony na co dzień pracował pod pokładem zajmując się przetwórstwem ryb, względnie wykonując obowiązki ślusarza i były to jego podstawowe obowiązki pracownicze, odpowiadające wymiarowi pełnego etatu, to w tym samym czasie nie mógł wykonywać prac na pokładzie i nie zajmować się łowieniem ryb.

Należy podkreślić, że prawo do emerytury pomostowej jest przywilejem i spełnienie wszystkich warunków jego przyznania nie może budzić żadnych wątpliwości.

Reasumując, ubezpieczony nie spełnił przesłanki wykonywania pracy w warunkach szczególnych, jako rybak morski, co wyklucza przyznanie prawa do emerytury pomostowej. Świadczona przez niego praca nie była bowiem wykonywaniem pracy rybaka morskiego w rozumieniu regulacji z pkt 22 załącznika 1 do ustawy pomostowej.

Wniosek dowodowy o przesłuchanie świadka A. K., zgłoszony dopiero w apelacji podlegał oddaleniu, jako spóźniony. Zgodnie bowiem z art. 381 k.p.c. Sąd drugiej instancji może dopuścić nowe fakty i dowody tylko wtedy, gdy strona nie mogła powołać ich w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, a także gdy wprawdzie mogła je wówczas powołać, jednak nie było ku temu potrzeby, gdyż takowa powstała dopiero w postępowaniu apelacyjnym. Uregulowanie zawarte w art. 381 k.p.c. jest wyrazem dążenia do koncentracji materiału dowodowego przed sądem pierwszej instancji. Oczywiście jest zatem, że strona, która dopuszcza się zaniedbania w zakresie przysługującej jej inicjatywy dowodowej w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, musi się liczyć z tym, że Sąd drugiej instancji jej wniosku dowodowego nie uwzględni (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2002 r., IV CKN 980/00, niepubl., LEX nr 53922). Apelujący w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji miał możliwość złożenia wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka A. K.. Twierdzenie, że nie zgłosił wniosków dowodowych, gdyż pozostawał w przeświadczeniu, że nie ma kontaktu ze świadkami oznacza tylko tyle, że ubezpieczony wnosząc odwołanie od decyzji organu rentowego nie przygotował się właściwie do procesu i w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji również nie wykazywał właściwej inicjatywy, co w sposób oczywisty i nie mający usprawiedliwienia w przebiegu postępowania prowadzi do uchybienia dowodowego. Niemniej jednak, w realiach niniejszej sprawy wskazany świadek nie mógł zmienić wyrażonej ani oceny prawnej, ani bezspornego stanu faktycznego co do bezspornych stanowisk zajmowanych przez ubezpieczonego oraz zakresu wykonywanych przez niego na co dzień prac na statku. Zeznania ubezpieczonego co do charakteru jego zatrudnienia w powiązaniu z dokumentacją osobową były wystarczające do ustalenia stanu faktycznego i dokonania jego oceny prawnej. Nawet jeżeli świadek potwierdziłby że ubezpieczony sporadycznie wykonywał inne obowiązki, tj. na pokładzie i które są typowe dla pracy rybaka, a co zresztą również jest niesporne, to nadal nie będzie to oznaczać stałości pracy rybaka.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę prawną, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego, jako niezasadną.

Romana Mrotek SSA Jolanta Hawryszko Gabriela Horodnicka

-Stelmaszczuk